Dziedātājstrazda ligzdošana uz zemes Latvijā

OSKARS KEIŠS,
oskars.keiss@lu.lv

Foto: Aivars Petriņš

Dziedātājstrazds *Turdus philomelos*.

2023. gada 28. aprīlī, veicot ligzdojošo putnu monitoringa uzskaiti Baltinavas pagastā, iedams uz otro transektu līniju, izcirtumā pamanīju dziedātājstrazdu *Turdus philomelos*, kas pacēlās no zemes ar sugai raksturīgo uzvedību, it kā uz zemes būtu ligzda. Tas bija tik nepārprotami, ka gāju uz pacelšanās vietu un tiešām – tur atradu dziedātājstrazda ligzdu ar piecām olām (1. attēls).

Biju lasījis par plukšķa *Turdus iliacus* ligzdošanu uz zemes Kārļa Vilka grāmatā "Atmiņas par putniem" (Vilks 1986), bet par dziedātājstrazda ligzdošanu uz zemes nebiju dzirdējis. Tāpēc nosūtīju īsziņas dažiem saviem kolēģiem, tai skaitā arī uz Somiju. Pēc tam aptaujāju vēl dažus citās valstīs, un atklājās šāda aina (1. tabula).

Pārskatot Latvijas Ornitoloģijas biedrības ligzdu kartītes, atklājās, ka dziedātājstrazda ligzdu uz zemes 1973. gadā Murjāņos aprakstījis Jānis Baltvilks ar piezīmi ligzdas kartītē (2. attēls), ka ligzdu viņam parādījis Imants Ziedonis. Tā šī Baltinavas pagastā atrastā ligzda ir otrā dokumentētā dziedātājstrazda ligzda uz zemes Latvijā.

Pēc citu valstu datiem redzams, ka ligzdošana uz zemes dziedātājstrazdam, iespējams, ir izteiktāka, virzoties uz areāla ziemeļiem – Somijā sasniedzot teju vienu procentu ligzdu. Īrijas kolēģi atsūtīja ziņas par vienu senu ligzdošanas gadījumu uz zemes (Thompson 1849). Vācu monumentālajā rokasgrāmatā (Glutz von Blotzheim 1985) rakstīts, ka arī Zempahas ornitoloģisko pētījumu

Foto: Jēkabs Mednis

1. ATTĒLS. Ligzdas novietojums un apkārtējais biotops 2023. gadā Baltinavas pagastā atrastajai dziedātājstrazda ligzdai.
FIGURE 1. The nest of the Song Thrush in Baltinava in 2023: the nest's placement and habitat.

Foto: Elza Zacmane

2. ATTĒLS. Jāņa Baltvilka 1973. gadā aprakstītās dziedātājstrazda ligzdas kartīte.
FIGURE 2. The nest card with a description of the Song Thrush nesting on the ground in 1973, filled by Jānis Baltvilks.

centra (*Vogelwarte Sempach*) ligzdu kartīšu datubāzē ir ligzdas 0 m virs zemes, bet precīzs to skaits nav norādīts.

Šīs ligzdas liktenis gan bija bēdīgs – kad ligzdas vietu apmeklēju nākamajā reizē – 2023. gada 20. maijā, visi krūmi apkārt bija "notrimmerēti" – bija veikta jaunaudzes kopšana, un ligzdā redzamās pazīmes liecināja, ka tā nav izvesta, bet, visticamāk, pamesta šīs kopšanas dēļ (bija nozāģēts arī kociņš tieši virs ligzdas). Vēl viens pierādījums putnu ligzdu bojāejai mežsaimniecisko darbību dēļ.

Par palīdzību literatūras un datu meklēšanā izsaku pateicību kolēģiem – Peteram Adamikam (*Peter Adamik*), Hansam Ginteram Baueram (*Hans-Günther Bauer*), Mārtiņam Briedim, Jānusam Eltsam (*Jaanus Elts*), Aleksim Lehikoinenam (*Aleksi Lehikoinen*), Oliveram Lindekem (*Oliver Lindecke*), Džonam Ohalloranam (*John O'Halloran*), Heiko Šmaljohanam (*Heiko Schmaljohann*) un Patrikam Šmidijam (*Patrick Schmiddy*).

Literatūra

Glutz von Blotzheim U. N. (Hrsg.) 1985. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 2. Auflage. Band 11: Passeriformes. Wiesbaden: Aula-Verlag.

Pikula J. 1970. Die Lage und Zusammensetzung der Nester von *Turdus philomelos* in der ČSSR. *Zoologické Listy* 19 (1): 163–196.

Thompson W. 1849. The Natural History of Ireland. Volume I: Birds, Raptores & Insessores. London: Reeve, Benham & Reeve, 434 pp.

Vilks K. 1986. Atmiņas par putniem. Rīga: Zinātne, 150 lpp.

Weidinger K. 2008. [Nest sites, laying dates and clutch size of some passerines in Eastern Bohemia.] *Panurus* 17: 15–26.

Wesołowski T., Czapulak A. 1986. [Breeding biology of Blackbird and Song Thrush in Poland – a preliminary analysis of nest cards.] *Notatki Ornitologiczne* 27: 31–60.

Summary

Nesting of the Song Trush on the ground in Latvia /Oskars Keišs/

On 28 April 2023, during a nesting bird count, the author discovered a Song Thrush *Turdus philomelos* nest on the ground in Baltinava, eastern Latvia (Figure 1). Based on nest card records, there is only one previously recorded case of ground nesting for this species in Latvia, whereas for the Redwing *Turdus iliacus,* there are 20 recorded cases. Information from various countries is aggregated on Table 1.

1. TABULA. Dziedātājstrazdu *Turdus philomelos* un plukšķu *Turdus iliacus* ligzdošana uz zemes dažādās valstīs.
TABLE 1. Song Thrush *Turdus philomelos* and Redwing *Turdus iliacus* nesting on the ground – data from various countries.

Valsts Country	**Dziedātājstrazds** Song Thrush *Turdus philomelos*		**Plukšķis** Redwing *Turdus iliacus*		**Avots** Source
	Ligzdas uz zemes Nests on the ground	**Kopējais skaits** Nests total	**Ligzdas uz zemes** Nests on the ground	**Kopējais skaits** Nests total	
Čehija Czech Republic	0 (0,0 %)	1376		praktiski neligzdo	Pikula 1970; Weidinger 2008; Karel Weidinger pers. comm.
Igaunija Estonia	12 (0,5 %)	2560	210 (7,1 %)	2963	Igaunijas ligzdu kartīšu datubāze, BirdLife Estonia (Jaanus Elts pers. comm.)
Latvija Latvia	1 (0,2 %)*	647	20 (6,0 %)	333	Latvijas ligzdu kartīšu datubāze, LOB nepublicēti dati
Polija Poland	8 (0,9 %)**	865		nav datu	Wesołowski, Czapulak 1986
Somija Finland	38 (0,8 %)	4728	2286 (17,4 %)	13166	Somijas ligzdu kartīšu datubāze, LUOMUS (Aleksi Lehikoinen pers. comm.)

* Neskaitot šeit aprakstīto novērojumu. / Not counting the observation described in this article.
** Ieskaitot zemu virs zemes atrastās ligzdas. / Including nests slightly above the ground.